

Joachim Werner: *Slawische Bronzefiguren aus Nordgriechenland*. (Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Klasse für Gesellschaftswissenschaften, Jahrgang 1952, Nr. 2, Berlin 1953, str. 1—8, T. I—VI.)

J. Werner, znan v slovanski arheologiji posebno po svojih raziskovanih kulturno materialnih elementov VII. stoletja, je v svoji novi razpravi ponovno objavil vrsto bronastih figur, ki so danes zgubljene in na katere je prvi opozoril Ch. Vignier. Werner jih istočasno skuša etnično in časovno opredeliti, kar Vignieru ni uspelo. V vsem je bilo objavljenih 21 figur, ki so bile lite v enodelnih kalupih. Tako je zadnja stran ostala gladka, medtem ko je sprednja izdelana v ploskem reliefu. Figure same predstavljajo skoraj groteskno izdelane ptice in štirinožne živali, od katerih ena celo napada človeka, ter stilizirane in včasih tudi groteskno izdelane človeške figure. Med živalskimi se najdejo tudi primeri, ki so izdelani s človeško glavo. Razne človeške figure pa predstavljajo fantastične ženske in celo kurotrofne osebe, kakor tudi oborožene moške, ena od teh konjenika.

Po avtorjevem mnenju tesalske figure ne predstavljajo nikakršnih modernih falzifikatov in se tudi ne morejo prisoditi etnografskim dokumentom novejšega časa. Čeprav nimamo identičnih ali pa vsaj podobnih najdb, vendar misli avtor, da se morejo poiskati, na temelju posameznih detajlov, sorodnosti in vzorci v gradivu zgodnjega srednjega veka. Predvsem bi to bili razni izdelki bizantinske provenience, ki so najdeni v Castel Trosinu in v Nocera Umbri v Italiji. Toda te analogije, ki jih navaja avtor v glavnem le za eno tesalsko figuro, stopajo bolj v ozadje spričo analogij, ki jih avtor navaja in primerja z različnimi drugimi tesalskimi figurami, ki so pa najdene v Biskupiji pri Kninu v Dalmaciji, v Fönlaku v Banatu ter v Mali Pereščepini in Martinovki v Ukrajini. Ne glede na posamezne objekte, ki so drugačnega značaja, kakor n. pr. modeli za tiskanje, ustrezajo analogije tesalskim figuram le bolj v splošni koncepciji in po posameznih detajlih. Avtor dalje primerja s tesalskimi figurami oziroma s posameznimi detajli na teh figurah, nekatere detajle na ločnih fibulah z masko, ki so najdene v Nea Anchialos v Grčiji, dalje v Beli crkvi v Banatu itd. in ki jih pripisuje balkanskim Slovanom.

Etnično je po vseh analogijah in detajlih avtor pripisal te tesalske figure Slovanom VII. stoletja, kakor jim pripisuje tudi modele za tiskanje nakita iz Biskupije in najdbe tipa Martinovke. Glede uporabe teh figur pa sodi, da niso mogli služiti kot modeli za tiskanje, ker nimamo nobenega istega para takšnih figur. Po funkciji jih zato avtor veže z bronastimi izdelki železne dobe ugrofinskih plemen prvega tisočletja n. e. Takšne figure so bile odkrite v predelu Oka-Kama, dalje v Permu in zahodni Sibiriji, katere pa Spicin označuje kot »šamanistične figure«. Te figure pa na drugi strani nimajo oblikovno nič skupnega s tesalskimi. Avtor se sam s pravico vprašuje, ali je mogoče v resnici tesalske figure povezati s šamanizmom in ali so balkanski Slovani VII. stoletja sploh poznali in imeli šamane. Kljub temu pa skuša to vprašanje raztolmačiti tako, da predstavljajo tesalske figure neke vrste demonov, ki so bili predstavljeni v takšnih figurah in katere so uporabljali čarodeji. Na ta način bi po mnenju avtorja služile te figure kot slovansko čarodejno orodje.

Avtor je s svojo razpravo nesporno dal zopet dragocen doprinos slovanski arheologiji zgodnjega srednjega veka. Z dobro dokumentirano razlago je danes njegova etnična in časovna razporeditev tesalskih figur res še najbolj verjetna. Možna je pa tudi njegova domneva o njih uporabi. Seveda pa obstajajo še vedno posamezni pomisleki, ki jih danes ni še mogoče niti materialno podpreti niti ovreči. Le nadaljnja terenska raziskavanja nam morejo prinesiti jasnejšo sliko o celotni problematiki in bodo potrdila ali pa ovrgla dosedanja gledišča.

Josip Korošec